

مسئله گروه دانش دریا – «بررسی داده‌های علمی از سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۲۶ نشان می‌دهد تعداد اسناد علمی منتشرشده با نام «خلیج فارس» تقریباً دو برابر تولیدات دارای عنوان جعلی است و این روند رو به رشد، نیازمند تقویت جدی در حوزه پژوهش، نشر کتاب و مشارکت علمی بین‌المللی است» این بخشی از اظهارات رئیس پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی است که می‌گوید: عنوان جعلی برای خلیج فارس فاقد هویت و پشتوانه علمی است.

به گزارش اقتصادسرآمد، دکتر علی مهدی‌نیا در نشست علمی و تخصصی روز ملی خلیج فارس، ضمن تریک این روز، گفت: اهمیت خلیج فارس در جریان تحولات اخیر بیش از پیش برای کشور و جهان یادآوری شد. این حوزه دریایی، حوزه‌ای بسیار مهم و راهبردی است و نامگذاری یک روز در تقویم برای گرامیداشت آن کافی نیست. شاید لازم باشد هفته‌ای با عنوان «هفته خلیج فارس» تعیین شود و رویدادهای علمی، فرهنگی، اقیانوسی، جغرافیایی و سایر محورهای مرتبط با این پهنه مهم برگزار شود تا اهمیت آن برای جهانیان بیش از گذشته اثبات شود.

وی افزود: در آینده نیازمند انجام پژوهش‌های متعدد در زمینه خلیج فارس هستیم؛ چراکه این-پژوهش‌ها ابعاد علمی، استراتژیک و جغرافیایی این منطقه را نمایان‌تر می‌کند.

مهدی‌نیا با بیان اینکه در سال جاری، گستره داده‌های علمی مرتبط با نام خلیج فارس در دنیا افزایش یافته و مستندات علمی جدیدی در حال انتشار است، اظهار کرد: همچنین هشدارهایی درباره استفاده از عنوان جعلی خلیج عربی در برخی پایگاه‌های علمی و تحریف این نام وجود دارد. هدف ما جلب توجه محققان و پژوهشگران کشور به ضرورت تولیدات علمی بیشتر با نام خلیج فارس است تا بتوانیم در تحلیل تاریخی و صیانت از این نام نقشی مؤثر ایفا کنیم. رئیس پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی با تأکید بر اینکه عنوان جعلی خلیج فارس، هویت و وجود خارجی ندارد و مستندات علمی موجود نیز این موضوع را تأیید می‌کند، خاطر نشان کرد: بررسی داده‌های علمی از سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۲۶ نشان می‌دهد که ۱۱۶۶۷ سند علمی با عنوان خلیج فارس و ۵۵۶۸ سند با عنوان جعلی در پایگاه‌ها ثبت شده است؛ یعنی میزان تولیدات علمی مرتبط با نام واقعی تقریباً دو برابر عنوان جعلی است.

وی اضافه کرد: در حوزه مقالات، ۴۵۷ مقاله با عنوان خلیج فارس منتشر شده که ۸۳درصد مجموع اسناد را تشکیل می‌دهد؛ درحالی‌که بخش عربی ۸۵درصد ثبت شده که باید اصلاح شود. همچنین تعداد استنادات به خلیج فارس ۹۴۸۷۲ مورد بوده است، درحالی‌که استنادات به عنوان جعلی ۵۱۶۸مورد است.

کتاب‌های مروری خلیج فارس

وی افزود: در بخش کتاب‌های مسروری نیز برای خلیج فارس ۱۱۳ مورد و برای عنوان جعلی ۸۰مورد ثبت شده است. این آمار نشان می‌دهد که در حوزه نشر کتاب‌ها با نام خلیج فارس هنوز ضعف‌هایی وجود دارد و لازم است انتشار کتب معتبر بین‌المللی در این حوزه افزایش یابد. مهدی‌نیا به میزان مقالات علمی در خصوص خلیج فارس اشاره کرد و یادآور شد: در بخش مقالات کنفرانسی نیز

۶۲۳مقاله با عنوان خلیج فارس منتشر شده که تقریباً دو برابر عنوان جعلی خلیج عربی با ۳۲۵مقاله است. این موضوع ضرورت مشارکت بیشتر پژوهشگران کشور در کنفرانس‌های معتبر بین‌المللی با ارائه مقالاتی با عنوان خلیج فارس را یادآوری می‌کند. همچنین ۵۶۱مقاله مروری با عنوان جعلی ثبت شده است.

رئیس پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی اضافه کرد: در زمینه کتاب نیز ۲۳۰ عنوان کتاب مربوط به خلیج فارس و ۲۸ عنوان کتاب با عنوان جعلی ثبت شده است. درمجموع، این آمارها نشان می‌دهد که همچنان نیازمند تقویت تولیدات علمی و استنادات مرتبط با نام خلیج فارس هستیم و توجه پژوهشگران داخلی در این مسیر بسیار مؤثر خواهد بود.

به گفته مهدی‌نیا، نمودارهای مربوط به رشد تولیدات علمی خلیج فارس نشان‌دهنده روند افزایشی این حوزه است و امیدواریم این مسیر با مشارکت گسترده‌تر پژوهشگران ادامه یابد.

دکتر مهدی‌نیادر نشست علمی و تخصصی روز ملی خلیج فارس:

تولیدات پژوهشی «خلیج فارس» دو برابر شده است

عنوان جعلی برای خلیج فارس فاقد هویت و پشتوانه علمی است

وی به دانشگاه‌هایی که عنوان جعلی برای خلیج فارس را استفاده کردند، اشاره کرد و گفت: در این زمینه دانشگاه کویت با ۳۹۴مقاله رتبه اول را دارد در حوزه عنوان جعلی، دانشگاه دانشگاه کینگ فهد عربستان با ۳۶۷مقاله، دانشگاه Kuwait Institute for Scientific Research کویت با ریسرچ ۳۲۵مقاله، دانشگاه امارات ۲۷۰مقاله، دانشگاه قطر ۲۵۶مقاله و دانشگاه بصره ۱۹۶مقاله فعالیت داشته‌اند.

به گفته این محقق، بررسی شبکه استنادات دانشگاه‌ها نشان می‌دهد که دانشگاه آزاد اسلامی سهم قابل‌توجهی در استناد به مقالات دارای عنوان خلیج فارس داشته که قابل‌تقدیر است.

حوزه‌های موضوعی مقالات با کلیدواژه خلیج فارس

رئیس پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی تصریح کرد: در حوزه‌های موضوعی نیز تعداد ۲۷۴۳مقاله در حوزه Earth & Planetary Sciences و بیشترین تعداد مقالات مربوط به علوم زمین بوده است. به گفته وی، در موضوع علوم کشاورزی و باپولوژی‌کال ساینس ۲۴۲۰مقاله، در موضوع Social Scienceتعداد ۲۱۲۶مقاله، در حوزه پزشکی ۱۸۷۰مقاله و در حوزه مهندسی ۱۲۱۷مقاله با نام خلیج فارس ثبت شده است. مهدی‌نیا ادامه داد: این اعداد نشان می‌دهد که ما باید در همه حوزه‌های علمی از علوم اجتماعی تا مهندسی و پزشکی

علمی با عنوان خلیج فارس قرار دارند. سپس موسسه تحقیقات شیلات با ۲۸۶مقاله، دانشگاه تربیت مدرس با ۲۸۴مقاله، دانشگاه هرمزگان با ۲۷۸مقاله، پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی با ۷۰مقاله، دانشگاه شهید بهشتی با ۳۵مقاله و دانشگاه شیراز با ۲۷۷مقاله در رتبه‌های بعدی هستند.

وی تصریح کرد: نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد این است که با وجود تعداد اعضای هیئت علمی بسیار زیاد در برخی دانشگاه‌های دریایی کشور، میزان تولیدات علمی آنها درباره خلیج فارس متناسب با ظرفیت‌شان نیست. برای مثال، دانشگاه هرمزگان با حدود ۲۵۰ عضو هیئت علمی تنها ۲۷۸مقاله منتشر کرده است؛ در حالی‌که پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی با ۳۰تا ۳۵عضو هیئت علمی ۷۰مقاله منتشر کرده و نسبت تولید به اعضا وضعیت بهتری دارد. باید اساتید را ترغیب کنیم که در این حوزه فعال‌تر عمل کنند.

تولیدات بیشتری را با عنوان صحیح خلیج فارس منتشر کنیم. این موضوع نه‌تنها در مقالات بین‌المللی، بلکه در کتاب‌ها، اطلس‌ها و سایر مستندات علمی نیز ضروری است.

وی گفت: پر تکرارترین واژگان مرتبط با خلیج فارس که در اسناد علمی مشاهده می‌شود، ۲۹۸۶مورد با نام Iccidian Ocien و بعد از آن ۲۶۸۰انتشارات با نام Arabian see و بعد از آن ۲۰۳۹انتشارات با عنوان Human و با نام Iranتعداد ۱۵۰۴مورد یافت شده است.

رئیس پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی افزود: در بررسی مشارکت کنندگان در تحقیقات خلیج فارس، از میان کشورها نیز ایران با ۴۲۶۳انتشارات علمی همکاری دارد، آمریکا با ۲۸۳۰، انگلستان با ۱۲۹۳، آلمان با ۸۲۲امارات با ۴۵۲، عربستان سعودی با ۴۵۰ و استرالیا با ۳۷۹انتشار علمی در حوزه خلیج فارس فعالیت داشته‌اند.

عکس: اصغر بشارتی

فریداعیزی - اقتصاد سرآمد